ÇOCUKLARIMIZI SEVEREK VE EĞİTEREK BÜYÜTELİM

Değerli müminler!

Bugünkü sohbetimizde çocuklarımıza karşı ne gibi görev ve sorumluluklarımız olduğunu açıklamaya çalışacağız.

Çocuk, anne ve babaya Allah'ın bir hediyesi ve emanetidir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor:

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَنينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِۜ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُونَۙ.

"Allah size kendi cinsinizden eşler, o eşlerinizden de oğullar ve torunlar yarattı. Sizi helal ve güzel rızıklarla gıdalandırdı. Onlar hala batıla mı inanıyorlar ve Allah'ın nimetini inkar mı ediyorlar."[653]

Allah'ın bize hediyesi ve emaneti olan çocuklarımıza karşı bir takım görev ve sorumluluklarımız vardır. Bunları şöylece özetleyebiliriz:

Çocuğa İsim Vermek

Doğan çocuğa önce güzel bir isim verilir. Bunu Peygamberimiz öğütlüyor ve şöyle buyuruyor.

653 Nahl, 16/72.

اِنَّ مِنْ حَقِّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ اَنْ يُحْسِنَ اِسْمَهُ وَاَنْ يُحْسِنَ اَدَبَهُ

"Çocuğun ana babası üzerinde hakı, ona iyi bir eğitim ve iyi bir isim vermesidir."[654]

Peygamberimizin bazı isimlerden hoşlanmadığı ve bunları değiştirdiği hadis kitaplarında yazılıdır.

Abdullah b. Kured el-Ezdi Peygamberimizi ziyarete gelmişti. Peygamberimiz:

–Adın nedir? Diye sordu. O:

–Şeytan b. Kured, dedi. Peygamberimiz şeytan adıyla anılmasını hoş görmediği için:

–Sen Abdullah b. Kured'sin buyurdu ve adını böylece değiştirmiş oldu.[655]

Çocuğu Sevgi ile Büyütmek

Büyükler takdir edilmekten ne kadar hoşlanırlarsa küçükler de sevilmekten o kadar hoşlanırlar.

Peygamberimiz Kureyş kadınlarını çocuklarına olan düşkünlükleri sebebiyle övmüş ve şöyle buyurmuştur:

خَيْرُ نُسَاءٍ رَكِبْنَ الْاِبِلَ صَالِحُ نِسَاءِ قُرَيْشٍ اَحْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِى صِغَرِهِ

"Deveye binen kadınların en hayırlısı, Kureyş kadınlarının iyi ahlaklı olanlarıdır, Onlar çocuklarına son derece şefkatli ve merhametlidirler."[656]

Hz. Aişe (ra.) diyor ki: "Bir gün bana yoksul bir kadın geldi. İki kız çocuğunu sırtına sarmıştı. Kadına üç tane hurma verdim. Kadın çocuklara birer hurma verdi, kalan bir hurmayı da yemek için ağzına götürmüştü ki, kız çocukları bu hurmayı da istediler. Kadıncağız yemek istediği bu hurmayı da ikiye bölerek kızlara verdi. Kadının bu işine şaştım. Duru-

---

654 *Mecmau'z-Zevaid*, 8/47 (Hadisi Bezzar rivayet etmiştir.)
655 *Mecmau'z-Zevaid*, 8/51 (Hadisi Bezzar rivayet etmiştir.)
656 Buhârî, "Nikâh", 12; Müslim, "Fedailu's-Sahabe", 49; *Mecmau'z-Zevaid*, 8/47 (Hadisi Bezzar rivayet etmiştir.)

mu Peygamberimize söyledim. Şöyle buyurdu: "Şüphesiz Allah, (kadının çocuklarına olan bu şefkati sayesinde) ona cenneti vacip kıldı."[657]

Her konuda olduğu gibi çocukları sevme, onlara şefkat ve merhamet gösterme konusunda da örnek alınacak insan, Peygamberimizdir. O, torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i çok sever ve: "Onlar benim dünyadan (Öpüp kokladığım) iki reyhanımdır, buyururdu,"[658]

Peygamberimiz torunlarını sık sık kucağına alır, öper, sever ve bağrına basardı.

Hz. Ali anlatıyor: "Bir defa Peygamberimize bir Bedevi gelip:

–Ey Allah'ın Resulü! Siz çocuklarınızı öper misiniz, biz çocuklarımızı öpmeyiz, dedi. Peygamberimiz:

–Allah senin gönlünden şefkat ve merhameti çekip çıkarmıştır, ben ne yapabilirim buyurdu.[659]

Ebu Hureyre (ra.) diyor ki: Peygamberimiz torunu Hasan'ı öperken onu gören Ekra'İbn Habis (ra.) adındaki Sahabi:

–Benim on çocuğum var, hiç birini öpmedim, deyince, Peygamberimiz:

–Merhamet etmeyene merhamet edilmez, buyurdu.[660]

Enes İbn Malik (ra.) anlatıyor: Çocuklara Peygamberimizden daha fazla şefkat ve merhamet gösteren kimseyi görmedim. Oğlu İbrahim Medine'nin yaylasında bir süt anneye verilmişti. Peygamberimiz, biz beraberinde olduğumuz halde, o eve gider oğlunu ziyaret ederdi. Ev tüterdi. Çünkü İbrahim'in sütbabası demirci idi. Peygamberimiz çocuğu alır öper, sever, okşar sonra dönerdi.[661]

Peygamberimiz, sadece kendi çocuklarını değil bütün çocukları severdi.

Peygamberimizin azatlı kölesi Zeyd'in oğlu Üsame (ra.) diyor ki: "Peygamberimiz beni alır bir dizine, torunu Hz. Hasan'ı da alır öbür dizine oturturdu. Sonra bizi sinesine basarak: "Allah'ım! Bunlara merhamet et, çünkü ben bunlara merhamet ediyordum." Derdi.[662]

---

657 Müslim, "Birr", 46.
658 Buhârî, "Menakıb", 22.
659 Buhârî. "Edeb", 18.
660 Buhârî, "Edeb", 18; Tirmizî, "Birr", 12; Ebû Dâvud, "Edeb", 144.
661 Müslim, "Fedail", 15.
662 Buhârî, "Edeb", 27.

Halid b. Said (ra.) bir gün Peygamberimizi ziyarete gelmiş, kız çocuğunu da beraber getirmişti. Çocuk sarı bir gömlek giyiyordu. Peygamberimiz çocuğu sevmiş ve Habeş dilinde güzel demek olan "Seneh, seneh" demişti. Çünkü Halid'in kızı Habeşistan'da doğmuştu. Çocuk Peygamberimizin (iki omuzu arasındaki keklik yumurtası büyüklüğünde olan) peygamberlik mührü ile oynamaya başlayınca babası onu hareketinden menetmek istemiş, Peygamberimiz: "Bırak oynasın." Buyurarak çocuğun keyfine dokunulmamasını istemişti.[663]

Peygamberimizin çocuklara olan şefkati genel idi. Kendi çocuklarına ve Müslüman çocuklarına gösterdiği şefkati Müslüman olmayanların çocuklarına da gösterir, ayırım yapmazdı. Bir savaşta müşriklerin çocukları iki taraf arasında kalarak ölmüşlerdi. Peygamberimiz bundan haberdar olunca çok üzülmüştü. Peygamberimizin bundan üzüldüğünü gören askerler: "Ey Allah'ın Resulü! Niye bu kadar üzülüyorsunuz, bunlar müşrik çocukları değil mi? Dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz: "Bu çocuklar müşrik çocukları da olsa günahsızdırlar." Dikkat ediniz çocuk öldürmeyiniz. Her can fıtrat-i İlahiyyeye göre (yani Müslüman olarak) yaratılmıştır." Buyurdu.[664]

Çocuklar sevilip okşanırken kız ve erkek çocuğu ayırımı yapılmaz, yapılmamalıdır. Çünkü dinimiz erkek çocuklarının kız çocuklarına tercih edilmesini hoş görmez. Enes İbn Malik (ra.) anlatıyor: "Peygamberimizle beraber bulunan bir adamın yanına oğlu geldi. Adam oğlunu öptü ve dizine oturttu. Daha sonra kızı geldi, onu önüne oturttu. Bunun üzerine Peygamberimiz: "Onlara aynı şekilde davranman gerekmez mi idi?" Buyurarak adamı uyardı.[665]

Peygamberimiz çocuklarla şakalaşmaktan hoşlanırdı. Enes İbn Malik (ra.) in ana bir kardeşi olan Zeyd İbn Sehl'e, Peygamberimiz, Ebu Umeyr –umeyrcik babası– derdi. Serçe kuşu kadar gagası olan kırmızı bir kuşu vardı. Küçük Zeyd'in bu kuşu ölünce Zeyd çok üzülmüştü. Peygamberimiz çocuğu gördükçe: "Umeyr! Nuğayr –kuşcağız– ne oldu" der onunla şakalaşırdı.[666]

---

663 Buhârî, "Edeb", 22.
664 *Müsned-i Ahmed İbn Hanbel*, 3/435.
665 *Mecmau'z-Zevaid*, 8/156 (Hadisi Bezzar rivayet etmiştir.)
666 Buhârî "Edeb", 81; Ebû Dâvud, "Edeb", 77.

Peygamberimiz, hastalandıklarında büyükleri ziyaret ettiği gibi küçükleri de ziyaret eder, geçmiş olsun der ve dua ederdi. Enes İbn Malik (ra.) diyor ki: Peygamberimize hizmet eden bir Yahudi çocuğu vardı. Hastalanmıştı. Peygamberimiz ona geçmiş olsun ziyaretine gitmişti. Başucuna oturup:

–Yavrum! Müslüman ol, dedi. Çocuk babasına baktı. Babası:

–Ebu'l-Kasım'a itaat et, oğlum, deyince, çocuk Müslüman oldu.[667]

Peygamberimiz sokakta oynayan çocukların yanlarından geçerken onlara selam verir ve onlarla ilgilenirdi.

Bütün bu örnekler, Peygamberimizin çocukları ne kadar sevdiğini ve onlara ne kadar ilgi duyduğunu göstermektedir. Hatta Peygamberimiz ibadet esnasında bile çocuklarla ilgilenmekten geri durmazdı.

Ebu Katade (ra.) Peygamberimizin şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

اِنِّى لَاَدْخُلُ الصَّلَاةَ اُرِيدُ اِطَالَتَهَا فَاَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَاُخَفِّفُ مِنْ شِدَّةِ وَجْدِ اُمِّهِ بِهِ

"Çok kere ben namaza uzun okumak niyetiyle dururum da geriden bir çocuğun ağladığını duyunca anasına zahmet vermeyeyim diye kısa keserim."[668]

Çocuklara Eşit Davranmak

Çocuklar arasında dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi de çocuklara eşit davranmaktır.

Numan b. Beşir (ra.) şöyle anlatıyor: "Babam malının bir kısmını bana verdi. Annem Amra binti Revaha babama: "Oğluna bu malı vermenle ilgili Peygamberimizi şahit göstermedikçe ben razı olmam." Dedi. Babam da bana verdiğine şahit yapmak için beni Peygamberimize götürdü ve durumu anlattı. Peygamberimiz ona:

667 Ebû Dâvud, "Cenaiz", 2.
668 Buhârî, "Mevakitu's-Salât", 65; Müslim, "Salat", 37.

–Bunu bütün çocuklarına yaptın mı? Yani Buna verdiğinin mislini öbür çocuklarına da verdin mi? Diye sordu. Babam:

–Hayır, diğer çocuklarıma vermedim, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz ona:

–Allah'tan korkun, çocuklarınız arasında adalet gösterin (diğer bir rivayette: O halde beni şahit tutma, çünkü ben haksızlığa şahit olmam.) dedi. Babam döndü ve bana verdiğini geri aldı.[669]

Haklı ve makul bir gerekçe olmadıkça çocukların bazısına farklı bağışta bulunmak, diğerlerinin anne ve babalarına olan sevgi ve saygılarını azaltır, kırgınlıklara ve olumsuzluklara yol açar. Bunun için anne ve baba bu gibi davranışlardan sakınmalıdır. Peygamberimiz buyuruyor:

"Çocuğunun kendisine iyi davranmasında ona yardımcı olan anne ve babaya Allah çok çok rahmet etsin."[670]

Anne ve babanın çocuklar arasındaki farklı davranışı, bir kısmına bağış yaparken bir kısmına yapmaması, kardeşler arasında bulunması gereken sevgi ve bağlılığı da zedeler. Kardeşler arasında çekememezliğin ve düşmanlığın gelişmesine sebep olur. Böylece ailede huzursuzluk başlar. Bunun için anne ve baba bu hususu daima göz önünde bulundurmalı ve çocuklarına eşit davranmaya özen göstermelidir.

Çocukların Eğitim ve Terbiyesine Özen Göstermek

Ebu Selman (ra.) diyor ki: Peygamberimize:

–Ey Allah'ın Resulü! Bizim çocuklar üzerindeki hakkımız gibi onların da bizim üzerimizde hakkı var mı? Dedim. Peygamberimiz:

نَعَمْ حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ اَنْ يُعَلِّمَهُ الْكِتَابَةَ وَالسِّبَاحَةَ وَالرِّمَايَةَ وَاَلَّا يَرْزُقَهُ اِلَّا طَيِّبًا

–Evet çocuğun anne babası üzerindeki hakkı, onlara yazmayı, yüzmeyi, ok atmayı (Yani silah kullanmayı) öğretmeleri, sağlıklı ve helal yiyecekler temin etmeleridir, buyurdu.[671]

669 Buhârî, "Hibe", 13; Müslim, "Hibat", 3.
670 *Feyzu'l-Kadir*, 4/84.
671 *Feyzu'l-Kadir*, 4/84.

Yukarıdaki hadisi şerifte de işaret edildiği gibi, çocuğun ana babası üzerindeki hakkı ona iyi bir eğitim vermesidir.

Hiç şüphe yok ki eğitimin bir parçası da din eğitimidir. Çünkü din duygusu ve Allah fikri insanlarda fıtri bir duygudur. Bu duygunun yönlendirilmesi birinci derecede anne ve babaya aittir. Nitekim Peygamberimiz:

كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَاَبَوَاهُ يُهَوِّرَانِهِ اَوْ يُمَصِّرَانِهِ اَوْ يُمَجِّسَانِهِ

“Her doğan çocuk, muhakkak İslam fıtratı üzerine doğar, sonra annesi ile babası onu Yahudi, Hıristiyan yahutta Mecusi yaparlar.” Buyurmuştur.[672]

Peygamberimiz çocuğun inanç konusunda birinci derecede aileden etkilendiğine dikkatimizi çekiyor.

Müslüman olarak dünyaya gelen çocuğa İslamiyeti öğretmek, anne babanın görevidir. Çünkü Allah’ın her doğan çocuk için seçtiği din İslamiyettir. Nitekim Kur’an-ı Kerimde:

اِنَّ الدّ۪ينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ ۠

“Allah katında din, İslam’dır.”[673]

وَوَصّٰى بِهَٓا اِبْرٰه۪يمُ بَن۪يهِ وَيَعْقُوبُۜ يَا بَنِيَّ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى لَكُمُ الدّ۪ينَ فَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَۜ.

“Bunu (bu dini) İbrahim, kendi çocuklarına vasiyet etti. Yakup da öyle yaptı: “Ey oğullarım! Muhakkak ki bu dini size Allah seçti (başka dinlerden uzak durun) yalnızca Müslüman olarak can verin.”[674]

Hz. Lokman’ın oğluna vasiyeti de şöyle:

672 Buhârî, “Cenaiz”, 80.
673 Al-i İmran, 3/19.
674 Bakara, 2/132.

يَا بُنَيَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ وَاْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰى مَٓا اَصَابَكَۜ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِۚ.

"Yavrum! Namaz kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçir ve başına gelene sabret. Çünkü bunlar (Allah'ın yapmanı emrettiği) kesin işlerdendir."[675]

Çocuk doğarken birlikte doğduğu bu duygu doğrultusunda eğitilmeyecek ve dini yükümlülükleri öğretilmeyecek olursa, çocuk büyüdükçe çevreden gelen bir takım sapık telkinlerin etkisinde kalabilir ve Allah korusun fıtratı ilahiyyenin dışına çıkmış olur. Bu konu ihmale gelmez. Anne baba bu görevlerini ihmal edecek olursa bir takım zararlı ve sapık akımlar harekete geçer ve anne babanın bu görevi ihmal etmesinden yararlanarak faaliyetlerini sürdürürler. Meşhur bir sözdür: "Vadi boş bırakılırsa çakal orada vali olur." Bizim bu ihmalimiz yüzünden zaman zaman medyaya ve basına yansıyan olaylar, sadece anne ve babayı değil, izleyen herkesi derinden üzmektedir. Bu ilgisizliğimiz yüzündendir ki, bazı genç yavrularımız satanistlerin –şeytana tapanların– kucağına düşmekte ve büyük tehlikelerle karşılaşmaktadırlar.

Yine çocuklarımıza karşı yükümlü olduğumuz görevleri yerine getirmediğimiz için pek çok yavrumuz insanlık için büyük bir felaket olan uyuşturucu alışkanlığı edinmekte ve hayatları kararmaktadır.

Çocuklarımıza Allah ve şeytan hakkında bilgi verilmiş olsaydı, insanın düşmanı olan ve insanı dünya ve ahiret mutluluğundan mahrum etmek için çalışan şeytana tapılmasına ilgi duyarlar mıydı?

Bunun için öncelikle anne ve babalar çocuklarının dini terbiye ve eğitimlerine özen göstermeli ve onların kötü alışkanlıklar ve sapık inançlardan korunmaları için hiçbir fedakarlığı esirgememelidirler.

Anne ve babalar, Peygamberimizin uyarısına kulak vererek çocukların sağlıklı büyümeleri için gayret göstermeli ve onları helal gıda ile büyütmelidirler.

Kur'an-ı Kerim, gıdanın helal ve temiz olmasına dikkat edilmesini öğütlüyor ve şöyle buyuruluyor:

---

675 Lokman, 31/17.

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ.

"Ey inananlar! Size verdiğimiz rızıkların helal ve temiz olanlarından yiyin. Eğer siz yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız O'na şükredin."[676]

Biz hem kendimiz ve hem de çocuklarımız için gıdanın helal ve temiz olmasına dikkat etmeli, haram ve sağlık için zararlı olan gıdalardan uzak durmalıyız. Bu konuda da Peygamberimizi örnek almalıyız. Bir defa Peygamberimizin torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, yoksullara dağıtılmak üzere sadaka olarak toplanmış hurmaların yanında oturuyorlardı. Bir ara Hz. Hasan bir hurma alıp ağzına koydu. Peygamberimiz çocuğa dikkatlice bakınca zeki çocuk anladı ve hemen hurmayı ağzından çıkarıverdi. Peygamberimiz:

اَمَا عَلِمْتَ اَنَّ اٰلَ مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَا يَأْكُلُونَ الصَّدَقَةَ

"Yavrum! sen, Muhammed'in (s.a.s.) çoluk çocuğunun sadaka yemediklerini –sadakanın onlara helal olmadığını– bilmez misin?" Buyurdu ve çocuğun, kendisine helal olmayan bir hurma yemesine bile izin vermedi.[677]

Değerli müminler! çocuklar ilk terbiyeyi aile ocağından alırlar. Ailede öğrendikleri kendilerine ilerisi için ışık tutar. Peygamberimiz buyuruyor:

مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نُحْلٍ اَفْضَلَ مِنْ اَدَبٍ حَسَنٍ

"Hiç bir anne ve baba çocuğuna güzel terbiyeden daha üstün bir bağışta bulunmuş olamaz."[678]

Anne ve babalar olarak Peygamberimizin şu müjdesine kulak vermeliyiz. Şöyle buyuruyor:

676 Bakara, 2/172.
677 Buhârî, "Zekât", 58.
678 Tirmizî, "Birr", 33.

مَنْ عَالَ ثَلَاثَ بَنَاتٍ فَاَدَّبَهُنَّ وَزَوَّجَهُنَّ وَاَحْسَنَ اِلَيْهِنَّ فَلَهُ الْجَنَّةُ

"Kim ki üç tane kız çocuğu yetiştirir, güzel terbiye eder, everir ve onlara iyilikte bulunursa onun için cennet vardır."[679]

Evet değerli müminler! Çocuklarımız bize Allah'ın hediye ve emanetidir. Onlara sevgi ve şefkat göstermeli, aralarında ayırım yapmamalı, dini terbiye ve eğitimlerine, temiz ve helal gıda ile büyütülmelerine özen göstermeli ve öldükten sonra bizi hayır dua ile anmalarına yardımcı olmalıyız.

Bir Ayet-i Kerime ile sohbetimizi tamamlayalım:

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا قُوٓا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْل۪يكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun."[680]

679 Ebû Dâvud, "Edeb", 131.
680 Tahrim, 66/6.